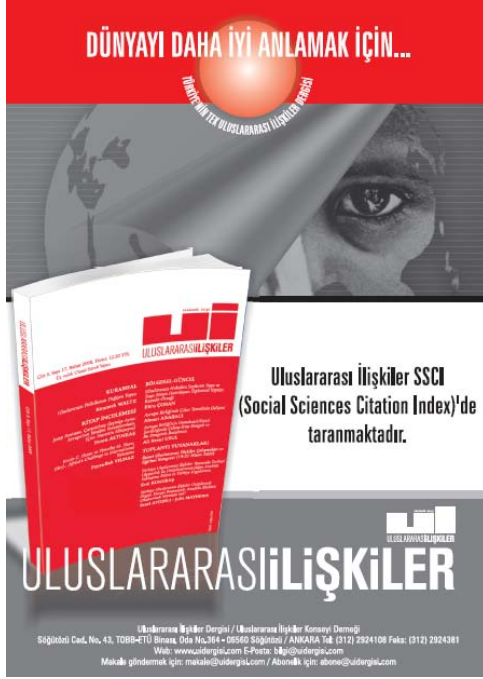

Yayın ilkeleri, izinler ve abonelik hakkında ayrıntılı bilgi:

E-mail: bilgi@uidergisi.com

Web: www.uidergisi.com

KİTAP İNCELEMESİ

Jochen Hippler - Ulus İnşası: Çatışmayı Barışa Çevirmede Anahtar Bir Konsept mi?

Engin Avcı

Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü,
Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Programı

Bu makalenin tüm hakları Uluslararası İlişkiler Konseyi Derneği'ne aittir. Önceden yazılı izin alınmadan hiç bir iletişim, kopyalama ya da yayın sistemi kullanılarak yeniden yayımlanamaz, çoğaltılamaz, dağıtılamaz, satılamaz veya herhangi bir şekilde kamunun ücretli/ücretsiz kullanımına sunulamaz. Akademik ve haber amaçlı kısa alıntılar bu kuralın dışındadır.

Aksi belirtilmediği sürece *Uluslararası İlişkiler*'de yayınlanan yazılarda belirtilen fikirler yalnızca yazarına/yazarlarına aittir. UİK Derneğini, editörleri ve diğer yazarları bağlamaz.

Ulus İnşası: Çatışmayı Barişã Çevirmede Anahtar Bir Konsept mi?

Jochen HIPPLER (Der.),

(Çev. Algan Sezgintüredi ve Burhan Şaylı), İstanbul, Versus Kitap, 2007, 238 Sayfa.

ISBN: ISBN:9944989213

Hazırlayan: Engin AVCI*

“Ulus İnşası” isimli kitap, 11 yazara ait 14 makaleyi kapsayan üç bölümden oluşmaktadır. Kitabın amacı, Afganistan ve Irak işgallerinden sonra oldukça popülerleşen ve farklı alanlarda net bir anlam yüklenmeden sıkça kullanılan “Ulus İnşası” (Nation Building) kavramına ilişkin anlayışın sistemleştirilmesine ve genişletilmesine katkıda bulunmaktır.

Ulus İnşası Konseptleri ve Teorik Yönleri isimli Birinci Bölümde, Şiddetli Anlaşmazlıklardan Kaçınma ve Ulus İnşası (Hippler), Küreselleşme ve Ulus İnşası (Tetzlaff), Bölünmüş Toplumlarda Demokratikleşme ve Ulus İnşası (Pfaff-Czarnecka) ve Ulusu Oluşturmak (Derichs) isimli makaleler yer almaktadır.

Editör **Hippler** tarafından kaleme alınan ilk makalede, “Ulus İnşası” kavramına ilişkin ilk tartışmalara, kavramın günümüzdeki kullanım şekillerine, ulus inşasının öğelerine ve günümüzde ulus inşası süreçlerinde önem taşıyan temel konulara yer verilmiştir. Yazara göre; 1990’lı yılların başlarında, özellikle Anglosakson tartışmalarında daha sık kullanılmaya başlanan “Ulus İnşası” kavramı, 1990’lı yılların ikinci yarısından itibaren daha geniş bir cephede kabul görmüş; hem politik hem de bilimsel tartışmaların doğal bir parçası hâline gelmiştir. Uluslararası topluluk, Somali, Balkanlar, Afganistan ve Irak örneklerinde, devletin çökmesinin ve toplumun parçalanmasının şiddetli çatışmaları tetikleyebileceğini ve sorunları çözülmez bir hâle getireceğini tecrübe etmiştir. Bu bağlamda ulus inşası, devletin dağılmasını ve toplumsal parçalanmayı önleyici politik seçenek, askerî çatışma yönetimine karşı bir seçenek, askerî müdahalelerin bir parçası ya da çatışma sonrası politikaların bir unsuru olarak tartışılmaktadır (s.8).

1950 ve 1960’ların dış politika ile güvenlik ve kalkınma politikalarında anahtar bir kavram olan ulus inşası, yazara göre o dönemde, Üçüncü Dünya ülkelerindeki ekonomik kalkınmanın ön koşulu olan bir süreç olarak algılanmaktadır. Doğu-Batı çatışması bağlamında, Sovyetler Birliği’nin Üçüncü Dünya’daki etkisine karşı Batı stratejisini de teşkil eden ve 1970’lerde neredeyse unutulmuş kavram, devlet konusundaki tartışmaların veya etnik nedenlere dayalı çatışmaların başlamasıyla yeniden canlanmıştır.

* Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, Güvenlik Bilimleri ABD, Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Doktora Programı Öğrencisi, Ankara. E-posta: engavci@gmail.com.

Günümüzde muğlak ve tutarsız kullanıldığını belirttiği bu kavramı Hippler, ikiye ayırarak açıklamaktadır: (1) Birbirine gevşek bağlarla bağlanmış toplulukları, bir ulus-devletin hedeflediği ortak bir toplum hâline getirmeyi sağlayan sosyopolitik bir gelişim süreci, (2) Dış ve iç politik aktörlere bağlı olarak, özel bir politik hedefe ulaşmak için uygulanan kalkıncı veya emperyal bir strateji (s.12).

Yazar, başarılı bir “Ulus İnşası”nı, birleştirici ve ikna edici bir ideoloji, toplumun bütünleşmesi ve kendi topraklarını gerçekten kontrol edebilen işlevsel bir devlet olmak üzere üç ana ögeye bağlamaktadır. Kitle iletişiminin önemini de vurgulayan yazar sürecin, çok kavimli/dinli toplumlarda, ortak yurttaşlık üzerinde anlaşma sağlanmadığı durumlarda, politik söylemi etnikleştirerek şiddetli çatışmalara yol açabileceğini belirtmektedir.

Tetzlaff'ın temel argümanı Avrupa dışında ulus-devletin sonunun geldiği iddialarının pek az dayanağı olduğuna ilişkindir. Yazar, devletin ana işlevlerini, diğer karar vericilerle eşgüdümlü, devlete ait veya devlet dışı yerel, ulusal ve küresel oyuncuların kurulu, ulusaşırı, çok-katmanlı bir sistem oluşturarak yürüttüğü yönündeki fikirleri desteklemektedir.

Tetzlaff, küreselleşme ve milliyetçiliğin çelişkili olduğunu, küresel toplumun gelişmesi ve ulus-devlet öğelerinin politik olarak homojenleşmesi yönündeki fikirlerin aldatıcı olduğunu ileri sürmektedir. Bu bağlamda, artan küresel oyunculara rağmen, hızla gelişen Asya ülkelerindeki kalkıncı milliyetçilik ile İsrail Devleti'nin kuruluşundan sonra yükselen Arap milliyetçisine atıfta bulunmaktadır. Tetzlaff'a göre; küreselleşme sürecinde, hızlı toplumsal değişim eski tabakaların parçalanıp bireysel düzeyde de köklerden koparılmaya hız kazandırmakta; bu durum bireyi kültürel-dinsel veya etnik-milliyetçi ortamlardaki iç güvenlik arayışına zorlamaktadır (s.25).

Pfaff-Czarnecka, makalesinde 1970'lerin ortalarında küresel alandaki demokratikleşme dalgasına ve etkili bir politik iletişim ögesi hâline gelen etnik çatışmalara odaklanmaktadır. Czarnecka, ulusal birlik için üç modelin incelenmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Birinci model, ulusal birliği imparatorluk olarak görür. İkincisi, Batı modernizmi tarafından şekillendirilen ve sömürge sonrası gelişmekte olan ülkelerde yaygın olan, asimilasyona dayalı modeldir. Üçüncü model ise temsil sorunu, kültür ve inançların korunması, ekonomik kaynakların dağıtımı ve eğitim kurumlarında fırsat eşitliği gibi hususları dikkate alır.

Czarnecka bölünmüş toplumlarda anlaşmazlıkların çözümü ve barışın sağlanması için uzlaşma, yerel temsil, federalizm ve kültürel özerkliği önermektedir. Modelleri genel olarak değerlendirerek, demokratikleşmeye vurgu yapan modellerin uzun vadede ulus-devletin kurulmasını engelleyebileceğini, çok-kültürlü bütünleşmenin daha uygun olabileceğini ileri sürmektedir (s.49).

Ulus inşasını bir ürüne benzeten **Derichs**, bu ürünü halk nezdinde diğerlerine oranla cazip hâle getirmenin önemini vurgulamaktadır. Derichs'e göre, başarılı bir ulus inşası için özel ölçütlerin belirlenmesi gerekmektedir. Bunun için sosyolojideki “Çerçeveleme” (*framing*) adıyla bilinen, küçük bir grubun inançlarının, belirli bir hareket tarzı izlenerek büyük kitleleri nasıl ikna edebildiğini çözümlenmeye imkân sağlayan sına me-

todunun kullanabileceğini (s.53) ifade eden yazar, halkını ulus inşasına ikna etmek isteyen bir hükümetin dikkate alması gereken hususlar olduğunu ileri sürmektedir. Bu bağlamda, yazara göre ulus konsepti;

- Halkın politik ihtiyaçları arasında merkezî bir yer almalı; günlük hayatta ve gündemdeki önemli konularla bağlantılı olmalı,
- Hedef grupların deneyimleri ve toplumsal örgütlenmenin geleneksel biçimleriyle ilişkilendirilebilmeli,
- Halka yakın kültürel değerleri vurgulamalı, ulusal kimliğin anlamlı olmasını sağlamalı, en önemli oyuncunun halk olduğu unutmamalı, esnek ve değişime açık olmalıdır.

Yazara göre; çekici ve mâkul bir ulus konsepti, farklı etnik gruplar ve kültürel toplumların belirli sınırlar içerisinde bütünleşmesini de sağlayabilir. Halkın özdeşleşerek içinde anlam ve amaç bulabileceği ideolojik bir ulus, doğmakta olan ulusun kendi ürünü olacağı için, hükümetin böyle bir ürün uğruna beraber çalışmayı sağlayıcı nedenler yaratması daha kolay olacaktır.

Örnek olay incelemelerinin yer aldığı İkinci Bölümde, Somali ve Somaliland (Kulesa ve Heinrich), Afganistan (Spanta), Irak (Hippler), Bosna ve Kosova (Reljiç) ile Nijerya (Obi) vakaları ele alınmıştır.

Somali ve Somaliland örneğini inceleyen **Kulesa ve Heinrich'e** göre devletin çöküşü yeni fırsatlar da doğurabilmektedir. Somali, bu fırsatların yeni bir yapılanma için kullanılabilirdiği bir örnektir. Somali'de devletin başarısızlığa uğrama nedeni, 18'inci ve 19'uncu yüzyıllarda bölgedeki devlet yapılarının, dış güçler tarafından keyfi olarak çizilmiş sınırlarla yaratılmış olmasıdır. Avrupa'da uzun bir politik gelişimin sonucu olan ulus-devlet, Afrika'da sömürge güçler tarafından yaratılmıştır.

Somali'deki İngiliz ve İtalyan sömürgeleri, 1960'ta bağımsızlıklarına kavuştuktan sonra birleşip Somali Cumhuriyeti'ni oluşturmuşlardır. İlk yıllarda, Afrika için demokrasi modeli olarak görülen Somali'de, 1969'da iktidara gelen General Siad Barre'nin uyguladığı sosyalist ulus-devlet modeli, halkın devletten uzaklaşarak aşiret gruplarına sığınmasına neden olmuştur. 1991'de sona eren bu rejimde iç hükümrânlığın yıpranması ve ABD ile BM misyonunun (UNOSOM) müdahalelerinin yetersiz kalması, savaş sonrası devlet inşasında, yerel topluluklar ve yapılarla işbirliğinin zorunlu olduğu gerçeğini ortaya çıkarmıştır.

Somali'de düzenlenen uluslararası konferansların sonunda; 1993'teki Addis Ababa Antlaşması geçici hükümet için bir çatı sağlamıştır. Yaşam ve Bariş Enstitüsü ile UNOSOM, Somali geleneğine uyararak kararların alındığı genel toplantılara cemaat liderlerini davet etmiştir. Yazara göre; Somali'de uzun vadeli bir bariş için, henüz hiçbir ülke tarafından tanınmayan, 1993 yılında geniş çaplı bir katılım sürecinde kurulmuş olan ve modern devletçiliğin tüm şartlarını taşıyan Somaliland Cumhuriyeti'nin tanınması gerekmektedir. Somali örneğinde, bir devletin yıkılma aşamasınının fırsat olarak değerlendirilebileceğini ve yeni inşa döneminde sorunların çözülebileceğini vurgulayan yazar, uluslararası diplomasi ve siyaset biliminin, Somali'de yaşananlardan yararlanarak, krizden yeni bir başlangıcın nasıl doğabileceği konusunda önemli fikirler edinebileceğini ifade etmektedir (s. 77).

Ulus inşası sürecinde, başarılı politikalara örnek gösterilen Afganistan'ı inceleyen **Spanta**, Afganistan'da devlet inşasında karşılaşılan sorunlar ile politik, ekonomik ve sosyal durumun temel özelliklerini irdelemektedir. Karzai'nin yönettiği İslamî Geçiş Hükûmeti'ndeki etnik grupların gereğinden fazla siyasileştirildiğini belirten yazara göre; hükûmette dört temel hizip vardır: (1) "Amerikan Takımı" olarak nitelendirilen sürgünden getirilen ve ABD'ye borçlu olan Afganlar, (2) Sovyetlere direniş döneminde Ahmed Şah Mesud tarafından kurulan Denetleyici Konsey üyeleri, (3) Savaş ağalarına bağlı hareket eden çoğu Hazar ve Özbek etnik grupların temsilcileri, (4) Bölgesel ve yerel savaş ağaları.

Yazara göre Afganistan'daki inşa sürecinde amaç, hükûmetin iktidar tekeline güvenmeye almak ve etkin bir ulusal ekonomi için ulus devleti kurmaktır. Uluslararası oyuncular ABD, BM, komşu ülkeler, hükûmet dışı örgütler (HDÖ) ve AB'dir. Sonuçta, çok-kavimli bir hükûmet oluşmuştur. Yazar, bu durumun Afganistan'ın gerçeklerinin yanlış algılandığını gösterdiğini savunmaktadır. Yazara göre, Afganistan'ın geleneksel kabile yapıları zarar görmüştür. Afganistan'daki devlet inşasının artık kabile önderleriyle değil, yeni bir askerî ve politik seçkin tabaka tarafından yapılması gerektiği gerçeği ortaya çıkmıştır (s.86).

Uluslararası oyuncuların Afganistan'daki devlet inşası çabalarını verimsiz bulan yazara göre; ABD, politikasını, terörle mücadele bağlamında askerî taleplere dayandırıp savaş ağaları ile işbirliği ararken, Avrupa ve Almanya HDÖ'lere bel bağlamaktadır. Afganistan'da ulus inşası ve işleyen bir ulus-devletin kurulması sadece Afganların değil tüm bölgenin geleceğini belirleyeceğinden, Afganistan'daki ulus inşasının ayrı bir önemi bulunmaktadır.

Irak örneğini inceleyen **Hippler**, öncelikle Irak'ın etnik yapısına ilişkin bilgiler sunmuştur. Ulustan ziyade, yetersiz bir devlet tarafından eğreti şekilde bir arada tutulan, heterojen toplumsal ve etno-dinsel alt-sistemler bileşkesi olan Irak, Baas Partisi ve Saddam'ın ilkesiz ve hırslı ulus inşası girişimleri ve baskıyla homojenleştirilip Araplaştırılmıştır. 1990'larda iflas eden Arap ulus-devleti inşa girişimi, Arap olmayan azınlıkların, özellikle Kürtlerin direnişiyle karşılaşmış ve zamanla Kürt kimliği kuvvetlenmiş; özerklik ve bağımsızlık talebi ortaya çıkmıştır. 2003'te Saddam devrilince, tüm sosyal bütünleşme mekanizmaları ile devlet sistemi iflas etmiş ve Irak devletsiz bir toplum hâline gelmiştir.

Yazara göre; ABD politik düşüncesinde, Irak toplumunu tekrar şekillendirmek ve bütünleştirmek, devlet mekanizmasını yeniden inşa etmek değil; Irak'ın kontrolü ve rejim değişikliği vardır. Irak'ta geline nokta, ABD'nin ulus inşası için bir plânının olmadığını da göstermektedir (s.99). Devletin neredeyse yok olmasından sonra, devlet ve ulus inşası görevleri kendiliğinden ortaya çıkmıştır. Ulus inşası için gerekli olan ön koşullar başlangıçta sekteye uğramış; Geçici Hükûmet Konseyi, Iraklıların Ulusal Kongresi ile değil, işgal güçlerince seçilmiştir. Yeterince işlemeyen güvenlik sisteminin Iraklaştırılması yönündeki çabalar ise güvenlik görevlilerinin işbirlikçi olarak görülmesiyle neticelenmiş; bu durum işgalin meşruiyetine zarar vermiştir. Sonuç olarak, Irak'taki ulus inşasında ABD politikasının etkili olmadığı görülmektedir. ABD'ye inancı azalan halk, işgale ve ulus inşası girişimlerine güvensizlik duymuştur. Politik süreç etnikleştirilmeden, dikkatli bir şekilde dengelenmesi gerekirken, ulus inşası için iç koşullar yaratılamamıştır. Çöken ulus inşası, Şiiilerle Kürtlerin kendi ulus inşa türevlerini gündeme getirmiştir (s.108).

Bosna ve Kosova örneklerini inceleyen **Reljiç**'e göre, dışarıdan dayatılan Yugoslavya sonrası barış çerçevesi tartışmalıdır. Müdahale kan dökülmesini durdurmuş ve oluşan kaotik koşulların bölgeye yayılmasına engel olmuş fakat geçen on yıla rağmen, devlet düzeni gelişmemiştir. Uluslararası müdahaleye rağmen güvenliğin olmadığı Kosova'da artık daha da az azınlık yaşamaktadır. Büyük mâlî yardımlara ve çok sayıda örgütün çalışmalarına rağmen, Bosna-Hersek'teki toplumsal, politik ve ekonomik yapılar da beklentileri karşılayamamaktadır. Yazara göre; 1991 öncesi dönemle karşılaştırıldığında, bölgede yaşanan değişim, ekonomik ve sosyal anlamda genel bir geri adımdır. Sanayinin çöküşü, işsizlik ve nüfus azalması uzun vadede bölgedeki ulus inşasının temellerini mahvedecek süreçlerdir (s.113).

ABD'nin dikkatini terörle savaşa çevirmesiyle, 2001'de inisiyatifi devralan AB, ulus inşası faaliyetlerini AGSP'nin bir parçası olarak yürütmektedir. Eski Yugoslavya, AB'nin kendini etkin uluslararası bir oyuncu ve ulus müteahhidi olarak kanıtlaması için bir sınavdır. Batı Balkan ülkelerinin AB'ye giriş sürecinin açıklık kazanması, toprak parçalanmalarının durdurulmasını, mevcut politik varlıkların pekiştirilmesine ve önemli sorunların çözülmesine imkân sağlayacaktır.

Obi, Nijerya'nın ulus inşasını tamamen petrole bağımlı olması nedeniyle eleştirel bir yaklaşımla incelemekte, etnik açıdan homojen ve petrol rantı güden bir sınıfın kontrolündeki ekonomik yapı olan ulus-devlet ile petrol arasındaki ilişkiyi araştırmaktadır. Nijerya'da petrolden refah sağlayan egemen sınıflar, iktidarı sürekli korumaya çalışmaktadırlar. Tüm politika ve ekonominin petrol üzerine kurulması, sanayileşme için gerekli kapitalist sınıfın doğuşuna engel olmakta ve demokratikleşmeyi engellemektedir. Kişiselleşen iktidar, güvensizliğe, istikrarsızlığa ve zorlayıcı devlet gücüne dayalı politikaları da körüklemektedir.

Egemen sınıfın zorla kabul ettirdiği ulusal birlik düşüncesine rağmen, heterojen ve çok-kavimli ulus ile devlet arasındaki gerilimler ulus-devletin meşruiyetini zorlamaktadır. Kimin devleti sorusu, kimin ulusu ve kimin petrolü soruları ile yan yanadır (s.128). Dolayısıyla petrol, çokuluslu ve çok kültürlü Nijerya'da, ulus inşası krizinin anlaşılması için gerekli ana unsurdur (s.129). Yazara göre; petro-devletin krizden uzak bir ulus inşası projesinin yürürlüğe konması mümkün görünmemektedir. Uluslararası cemaat ise petrol aktığı sürece Afrika'daki krizleri hoş görmeye devam edecektir.

Ulus İnşası Politikaları isimli Üçüncü Bölümde, hükümet dışı örgütler (Schade), kalkınma politikası (Hopp ve Kloke-Lesch), bölgesel istikrar ve çatışmanın önlenmesi (Edig), dış askerî katkılar (Schafer), askerî müdahale, kriz önleme ve kalkınma politikaları (Hippler) ulus inşası bağlamında tartışılmıştır.

HDÖ'lerin ulus inşası projelerinde merkezî bir rol oynadığını belirten **Schade**'ye göre; HDÖ'lere olan talep artışının nedeni, iflas etmiş devletlerde veya çatışma sonrası ülkelerde, HDÖ'lerin işlevsiz kalan devlet yapılarına karşı seçenек sunmalarıdır (s.140). Yazar, çoğunlukla felaketleri önlemedeki rolleri açısından bakılan bu örgütlerin, sosyal istikrar ve barış süreci üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerini incelemektedir.

Yazara göre eleştiriler, yardımın politik ve askerî amaçlara alet edilmesi, savaş ekonomisiyle ilişkisi, çatışmaların uzaması ve şiddetlenmesi, âcil insanî durumların sürekli hâle gelmesi, savaş dönemlerinde tarafsızlık ilkesinin gözardı edilmesi konuları üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu örgütlerin ulus inşasında oynayabilecekleri roller ise taraflı yardımlarla göç hareketlerinin manipüle edilmesi ve bu suretle politik unsurların zayıflatılması ve güçlendirilmesi; yiyecek yardımının orduya yönlendirilmesi; malzemelerin askerlere verilmek üzere veya silah alımı için gasp edilmesi veya çalınması; STK'ların kontrolündeki mülteci kamplarının gizleme sağlaması; bilgi toplama faaliyetleri sayesinde hükümetlerin ve kamuoyunun etkilenebilmesi olarak ifade edilmektedir.

Bu örgütlerin, ellerindeki çekici ekonomik kaynaklarla ekonomiyi yönlendirmele-ri, cazip ücretleriyle devlet sektöründen beyin göçü almaları, özel güvenlik teşkilâtlarına bağımlı olmaları, savaş ağalarına sağladıkları destekle devletin iktidar tekeline zorlaştırmaları, fakir ülkelerde devletle özdeşleşen sağlık, sosyal ve eğitim hizmetlerinde çok geniş bir şekilde yer alarak devletin meşruiyetini tartışmaya açmaları ve uluslararası fonların büyük bir kısmını çekmeleri de söz konusu olabilmektedir.

Hopp ve Kloc-Lesch, genellikle dış ve güvenlik politikaları tartışmasında kullanılan ulus inşasının, kalkınma modeli bağlamında ele alınması gerektiğini savunmaktadırlar. Bu yaklaşıma göre; sivil toplum tarafından kabul görmüş işlevsel bir devlet, yine sivil toplum tarafından paylaşılan fiziksel ve toplumsal altyapı ile medya altyapısı, kimlik ve değerlerin paylaşımına önderlik edecek sosyokültürel yapılanma ve bütünleşme süreci ön koşuldur (s.156).

Edig makalesinde, ulus inşasının çatışmayı önleme ve bölgesel istikrar üzerinde nasıl bir etkisi olabileceği konusuna odaklanmıştır. Ayrıca ulus inşasının taşıdığı riskleri ve fırsatları ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Son olarak, dış oyuncuların hangi davranışlarının ulus inşası sürecini etkilediğini araştırmıştır. Gittikçe daha fazla baskı altında kalsa da, ulus-devlet uluslararası topluluğun aslı tuğlası olmaya devam etmektedir (s.172). Öte yandan, iflas etmiş devletler ise bölgesel ve küresel güvenlik ve istikrara karşı bir tehdit olarak görülmektedir. Bunun yanında barışçıl ve işbirliğine dayalı ulus inşası istikrara hizmet ederken, baskıcı ve şiddetli ulus inşası istikrarsızlığa yol açarak iç ve dış oyuncular için boşluk üretmektedir. Yazarın önerdiği tedbirler ise uluslararası toplumun pasif kalmaması, ulusal kimliğin dışarıdan değil içeriden oluşturulması, hukukun üstünlüğünün benimsenmesi, işbirliğinin ve sivil toplumun geliştirilmesi, barış ekonomilerinin kurularak yoksullukla mücadele edilmesi ve bölgesel ilişkiler ağının güçlendirilmesidir (s.181).

Ulus inşası sürecinde askerî müdahaleleri inceleyen **Schafer**'a göre; BM barış koruma görevlerinin sayısındaki artışın iki nedeni; sona eren iç savaşların sonuçlarıyla uğraşan ülke sayısında ve uluslararası toplumun çıkarlarındaki artıştır. Soğuk Savaş'ın sona ermesine kadar Doğu-Batı çatışması, uluslararası ilişkiler ağını kutuplaştırarak istikrarı sağlamıştır. Soğuk Savaş sonrası çözümlenmiş bölgesel ve devlet içi çatışmalar da artmıştır. Ulus inşasında dış güçlerin oynadığı en önemli rollerin silâhlı kuvvetlerce gerçekleştirildiğini (s.187) belirten yazara göre; askerinin rolünün iyi belirlenmesi ve görevde yozlaşma olmaması çok önemlidir. Yazar, sivil yapılanma için gerekli şartları oluşturma amacı doğrultusunda işe başlayan çok uluslu güçlerin, adım adım azaltılmamasının, süreci askerlerin aleyhine çevirebileceğini belirtmektedir (s.190).

Hippler, üçüncü bölümdeki son makalede, görünürde iyi amaçlar güitse de bazı şiddetli çatışmaların saldırgan ulus inşası projelerinden kaynaklandığını; bu çatışmaların etnik açıdan saf bir ulus inşasına veya rekabet eden ulus inşası projelerine dayandığını belirtmektedir. Emperyal ve kalkınmacı olmak üzere birbirine zıt iki ulus inşası projesi olduğunu (s.200) belirten yazara göre; emperyal ulus inşası, toplumun dışarıdan kontrolü ile bu durumun ulus inşası süreciyle uyuşmaması nedeniyle, politik ve ahlâkî açıdan şüphelidir. Buna karşılık, kalkınmacı ulus inşasının daha başarılı olabileceği belirtilmektedir.

Yazar, ulus inşası için üç seviyede başlangıç noktası tespit etmiştir: (1) Günlük yaşam şartların iyileştirilmesi; (2) tek tek yapısal sektörlerde reformlar yapılması (asayiş, hukuk, sağlık ve eğitim, altyapı, mâli sistem) (3) tüm politik sistemin bütünleşmesi. Yazar ayrıca, ön koşulların oluşmasını, uygun iç oyuncuların bulunmasını ve güçlü bir devletin varlığını zorunlu görmektedir.

Kapsam, strateji ve sonuçları bağlamında detaylı analizlere muhtaç olan “Ulus İnşası”, günümüz uluslararası ilişkiler tartışmalarında yeterince irdelenmeden kullanılan popüler bir kavramdır. Genel olarak, ulus inşasına ilişkin kavramsal ve kuramsal yaklaşımları ele alan, ayrıntılı örnek olay incelemeleri ile konuyu somutlaştıran ve bu nedenle özgün olduğu değerlendirilen bu eserin önemli bir başlangıç çalışması olduğu söylenebilir. “Ulus İnşası” kavramının sistemleştirilmesi ve konuyla ilgili Kıta Avrupası’ndan farklı bir bakış açısı sunması kitabın sağladığı iki önemli katkıdır. Bununla birlikte, ulus inşası sürecinin önemli aktörlerinden olan ABD yaklaşımlarının yeterince tartışılmadığı ve mevcut veriler ve analizler ışığında, ulus inşasının çatışmaları barışa dönüştürmede anahtar bir konsept olup olmadığı sorusunun net bir biçimde cevaplandırılmadığı düşünülmektedir.